

Nr 21

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om ändring av förordningen angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst.

(2: a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 135 av herr *Axel Jansson* och fru *Nilsson* samt II: 171 av herr *Nordqvist* har hemställts, att riksdagen måtte antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändring av 3 § förordningen den 30 november 1951 (nr 763) angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst

Härigenom förordnas att 3 § förordningen den 30 november 1951 (nr 763) angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst skall erhålla följande ändrade lydelse.

3 §.

Vad i — — — inkomst, gälla endast:
intäkt av — — — av marken;
intäkt, som — — — mot engångsersättning;
intäkt, som utgör ersättning för skada å jordbruksfastighet med tillhörande byggnader, maskiner och inventarier;
intäkt, som — — — förhanden; samt
intäkt, i — — — av jordbruksdriften.
I fråga — — — upptagna värde.
Beträffande till — — — lös egendom.

(Se vidare anvisningarna.)

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1958.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 171.

För att möjliggöra skattelindring beträffande s. k. *ackumulerad inkomst* antog 1951 års höstriksdag en förordning angående beräkning av statlig inkomstskatt för sådan inkomst. Med *ackumulerad inkomst* förstås enligt förordningen inkomst, som åtnjutits ett visst beskattningsår men som hänförs till minst två beskattningsår. För att inkomst skall anses hänförlig till ett visst beskattningsår krävs, att intäkten t. ex. intjänats eller eljest motprestation för densamma i någon form lämnas under ifrågavarande år. Principen för den särskilda skatteberäkningen är, att den statliga inkomstskatten icke skall utgå med högre belopp än som skulle ha utgått om de i den ackumulerade inkomsten ingående intäkterna tagits till beskattning det antal år, under vilka de intjänats eller å vilka de eljest belöper, dock högst tio år. Om en skattskyldig under beskattningsåret 1955 åtnjöt *ackumulerad inkomst*, som är hänförlig till beskattningsåren 1945—1954, skall skatteberäkning vid 1956 års taxering ske som om inkomsten till lika stora delar influtit under beskattningsåren 1946—1955. Skatteberäkningen sker på enahanda sätt även om den år 1955 åtnjutna inkomsten exempelvis varit hänförlig till beskattningsåren 1946—1955 eller 1940—1949 eller 1956—1965. För det fall att utredning ej kan förebringas om det antal år *ackumulerad inkomst* hänförs till finnes en hjälpregel, enligt vilken skatteberäkningen skall ske som om inkomsten hänförs till tre år.

För att särskild skatteberäkning skall medgivas erfordras att den *ackumulerade inkomsten* efter avdrag för avdragsgilla utgifter uppgått till minst 4 000 kronor och tillika utgjort minst 1/3 av den skattskyldiges till statlig inkomstskatt taxerade inkomst för det beskattningsår, då den *ackumulerade inkomsten* tages till beskattning.

Särskild skatteberäkning skall i princip kunna komma i fråga vid all slags *ackumulerad inkomst*, men av praktiska skäl har dock vissa begränsningar gjorts. De till inkomst av jordbruksfastighet hänförliga intäkter, för vilka särskild skatteberäkning kan ske, är bl. a. intäkt av växande skog vid försäljning av marken, ersättning vid expropriation o. dyl. eller intäkt genom upplåtelse av nyttjanderätt eller servitutsrätt mot engångsersättning.

Skattskyldig får åtnjuta förmånen av särskild skatteberäkning först efter ansökan härom. Sådan ansökan skall ställas till prövningsnämnden i det län, där den skattskyldige skall taxeras till statlig inkomstskatt för det taxeringsår, då inkomsten skall tagas till beskattning.

Den i motionerna berörda frågan har vid innevarande års riksdag varit föremål för interpellation i andra kammaren av herr Andersson i Björkäng. I interpellationen tillfrågades statsrådet och chefen för finansdepartementet om statsrådet ämnade pröva skäligheten av att förordningen om *ackumulerad inkomst* tillämpas vid beskattningen av ersättningar för rök-gasskador från skifferoljeverket i Kvarntorp och om statsrådet var beredd att föranstalta om sådan ändring i nämnda förordning, att mindre inkomsttagare icke missgynnas. Av innehållet i övrigt i interpellationen må här återges uppgiften att rök-gasskadorna från skifferoljeverket föran-

leder en total ersättning för produktionsförlust på växande skog om ca 100 000 kronor årligen och ersättning för död skog om ca 50 000 kronor samt för rotskador om ca 100 000 kronor, alltså sammanlagt omkring 250 000 kronor, vartill kommer ränta. Interpellanten uppger vidare att antalet sakägare i fråga om skogsskador i runt tal är 260 och i fråga om rotskador 625.

I sitt den 6 februari 1957 lämnade svar på interpellationen anförde chefen för finansdepartementet bl. a. följande.

En uttrycklig bestämmelse i förordningen om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst om skattefrihet för ersättningar från Kvarntorp kan inte införas utan att man ånyo till ett samlat övervägande uppstår frågan om i vilka fall nämnda förordning bör vara tillämplig på intäkt av jordbruk. Jag är övertygad om att man vid en sådan prövning skulle finna att ersättningarna från Kvarntorp inte intar någon särställning utan att även andra lika angelägna fall skulle komma att anmäla sig. Därmed skulle man emellertid riskera att spränga den ram inom vilken särskilda regler om ackumulerad inkomst är praktiskt möjliga att tillämpa. Jag är därför inte beredd att nu medverka till en särskild bestämmelse om ersättningarna från Kvarntorp, i all synnerhet som jag räknar med att omfattande ändringar i förordningen om ackumulerad inkomst kan bli aktuella i samband med en framtida lagstiftning om resultatutjämning. Vad jag nu sagt har avseende på frågan om en ändring av lagstiftningen. Hur den gällande författningen skall tolkas är givetvis en fråga som helt ankommer på skattedomstolarna.

Jag vill tillägga, att ersättningarna från Kvarntorp i fortsättningen inte torde komma att medföra några större problem. Enligt vad jag inhämtat strävar bolaget nämligen i samråd med lantbrukarnas representanter efter att utbetala dessa ersättningar varje, eller åtminstone vartannat år.

Herr Andersson synes vidare anse att bestämmelserna om ackumulerad inkomst missgynnar mindre inkomsttagare. Han hänvisar härvid till regeln att den ackumulerade inkomsten skall uppgå till minst 4 000 kronor. Detta innebär en missuppfattning. Mindre inkomsttagare har över huvud taget inte något behov av särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst. Den statliga inkomstskatten är nämligen proportionell för inkomster upp till ungefär 12 000 kronor för gifta skattskyldiga. Först i högre inkomstskikt är skalan progressiv. Jag vill vidare påpeka att progressionen sker stegvis, med ganska breda intervaller. En tillfällig inkomst på några tusen kronor innebär därför på sin höjd att den skattskyldige kommer upp i närmaste högre skikt. Vad han kan vinna på att få denna inkomst uppdelad blir under sådana förhållanden helt obetydligt.

I enlighet med Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 januari 1957 har chefen för finansdepartementet tillkallat en särskild utredningsman med uppdrag att verkställa utredning rörande möjligheterna att i skattelagstiftningen införa rätt till förlust- och resultatutjämning.

I de föreliggande motionerna har bl. a. anförts följande. Vid skifferoljeverket i Närkes Kvarntorp förbränns en del av skiffen i ugnar — efter den s. k. ugnsmetoden. Rökgaserna från förbränningen förs bort genom två ca 100 m höga skorstenar. Rökasmängderna från var och en av dessa uppgår till ca 500 000 m³ per timme med en svaveldioxidkoncentration av 0,8 volymprocent, motsvarande sammanlagt ca 200 ton per dygn. Redan kort tid efter

det skifferoljeverket år 1942 tagits i drift visade det sig, att de vid ugnsmetoden alstrade rökgaserna med deras föroreningar förorsakade betydande skadeverkningar i omgivningarna. I första hand observerades skador på vegetationen, men senare visade sig även en betydande ökning av korrosionen på järn och andra metaller. Sedan statsmakterna beslutat, att skifferoljeverket skulle drivas även under fredstid, igångsattes grundliga undersökningar av skadeverkningarna, och enhetliga normer för deras värdering upprättades. Överenskommelse har senare träffats mellan berörda parter om värderingsmetoder och skadeersättningar. De för bygden väsentliga skadorna uppstår på skog samt på byggnader, stängsel, ledningar och lantbruksmaskiner, bl. a. genom ökad förrostning. Skador på trädgårdar och grödor är av mindre omfattning liksom de sanitära olägenheterna.

De undersökningar som måste ligga till grund för beräkning av skadornas omfattning är ytterst tidsödande. På grund härav fastställs ej skadeståndsbeloppen årligen. Vederbörande intressenter tillgodoförs i stället ersättning med 3 å 4 års mellanrum, i vissa fall med relativt betydande belopp. Ehuru ersättningen uppenbarligen omfattat flera års inkomst, har den icke ansetts falla under bestämmelserna i 1951 års förordning angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst. Enligt motionärernas mening talar samma skäl som legat till grund för nämnda lagstiftning för att en uppdelning av intäkten sker även i de i motionerna avsedda fallen.

Utskottet. För att möjliggöra skattelindring beträffande s. k. ackumulerad inkomst antog 1951 års höstriktdag förordningen om beräkning av statlig inkomstskatt för sådan inkomst. Med ackumulerad inkomst förstås enligt förordningen inkomst som åtnjutits ett visst beskattningsår men som är hänförlig till minst två beskattningsår. Principen för den särskilda skatteberäkningen är, att statlig inkomstskatt icke skall utgå med högre belopp än som skulle varit fallet om de i den ackumulerade inkomsten ingående intäkterna tagits till beskattning de år, de intjänats eller å vilka de eljest belöper.

I de förevarande motionerna har yrkats att intäkt, som utgör ersättning för skada å jordbruksfastighet med tillhörande byggnader, maskiner och inventarier, måtte upptas bland de intäkter för vilka särskild skatteberäkning är medgiven. Av motiveringen för yrkandet framgår att motionärerna närmast avsett att möjliggöra sådan skatteberäkning för de ersättningar som utbetalas i anledning av rökgasskador från skifferoljeverket i Kvarntorp.

Utskottet vill framhålla att då förordningen om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst infördes man sökte i möjligaste mån tillgodose principen att all slags ackumulerad inkomst skulle omfattas av förordningen. Av praktiska skäl visade det sig emellertid nödvändigt att begränsa förordningens tillämplighet, särskilt i fråga om inkomstslagen jordbruksfastighet och rörelse. I fråga om nämnda inkomstslag är förordningen sålunda tillämplig endast i vissa uttryckligen angivna fall, beträffande inkomst av jordbruksfastighet t. ex. vid intäkt av växande skog vid försäljning av mar-

ken, ersättning vid expropriation eller intäkt genom upplåtelse av nyttjanderätt eller servitutsrätt mot engångsersättning. Spörsmålet i vad mån förordningen om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst kan befinnas tillämplig å skadeersättningar från skifferoljeverket är en tolkningsfråga, beträffande vilken det inte tillkommer utskottet att göra något uttalande.

Av den ovan lämnade redogörelsen framgår att frågan om en författningsändring i förevarande ämne varit föremål för interpellation vid innevarande års riksdag. I sitt i anledning av interpellationen lämnade svar yttrade chefen för finansdepartementet att en uttrycklig bestämmelse, som medger särskild skatteberäkning för ersättningar från Kvarntorp, inte kan införas utan att man ånyo till ett samlat övervägande upptar frågan om i vilka fall förordningen om särskild skatteberäkning för ackumulerad inkomst bör vara tillämplig på intäkt av jordbruk. Vid en sådan prövning skulle man säkerligen finna att ersättningarna från Kvarntorp inte intar någon särställning utan att även andra lika angelägna fall skulle komma att anmäla sig. Därmed skulle man emellertid riskera att spränga den ram inom vilken särskilda regler om ackumulerad inkomst är praktiskt möjliga att tillämpa. Departementschefen förklarade sig därför inte beredd att nu medverka till införandet av en särskild bestämmelse om ersättningarna från Kvarntorp.

De av departementschefen anförda skälen mot en författningsändring av innebörd, att ersättningar för skadeverkningar från skifferoljeverket uttryckligen förklaras falla under förordningen om ackumulerad inkomst, kan även anföras mot en lagstiftning av den mer vidsträckta innebörd, som motionärerna förordat. Det bör även framhållas att skäl knappast torde föreligga att medge skadeersättningar, som är att anse som inkomst av jordbruksfastighet, någon särbehandling i förevarande avseende. Att lämna liknande exempelvis till inkomst av rörelse hänförliga ersättningar utanför lagstiftningen torde sålunda knappast kunna komma i fråga. Utskottet vill även erinra om departementschefens uttalande att omfattande ändringar i förordningen om ackumulerad inkomst kan bli aktuella i samband med en framtida lagstiftning om resultatutjämnning. Det kan förutsättas att i samband med den nyligen tillsatta utredningen i detta ämne frågor av hit hörande art blir föremål för övervägande.

Vad särskilt angår ersättningarna från Kvarntorp vill utskottet även erinra om departementschefens i förenämnda interpellationssvar lämnade upplysning att ersättningarna i framtiden inte torde komma att medföra några större problem i beskattningshänseende. Bolaget strävar nämligen i samråd med lantbrukarnas representanter efter att utbetala dessa ersättningar varje eller åtminstone vartannat år.

Med det anförda avstyrker utskottet de förevarande motionerna.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att de likalydande motionerna I: 135 av herr Axel Jansson och fru Nilsson samt II: 171 av herr Nordqvist med förslag till förordning angående ändring av 3 § förordningen den 30

november 1951 (nr 763) angående beräkning av statlig inkomstskatt för ackumulerad inkomst icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1957

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande: se under betänkandet nr 20.